

Dolt maktutövande

En kvalitativ fallstudie om rysk hybridkrigföring

Abstract

The contemporary western society stands for values of openness and trust. As the boundaries of war and peace gradually softens, these values become vulnerabilities which can be taken advantage of by foreign powers. Hybrid warfare is a method of war which resides in the gray zone between legality and illegality, war and peace. The following paper seeks to examine what this method of war truly is and how it is used by Russia in order to destabilize its counterparts and gain own political revenue.

This paper answers those questions by implementing a qualitative case study on Russian hybrid acts of war. Initially hybrid warfare is studied and operationalized into four sub-dimensions: information warfare, political-economic warfare, irregular warfare, and regular warfare. Secondly Russian acts of war, defined as hybrid warfare, are analyzed from three different levels of security analysis: state level, society level and individual level. The result points out that when these means are used simultaneously one can negatively affect each one of the stately domains. Furthermore, when damage is caused in one domain it can also influence another, causing serious injury upon the security of the counterpart's state. In combination to that these acts also commence in the hidden, hybrid warfare can seriously damage values that uphold the view of modern democracy.

Nyckelord: hybridkrigföring, maktutövande, Ryssland, säkerhet, mål, medel, sårbarhet.

Antal ord: 9982

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	1
1.1	Syfte och frågeställning	2
1.2	Inom- och utomvetenskaplig relevans	3
1.3	Avgränsningar.....	3
1.4	Disposition	4
2	Metod.....	5
2.1	Metodval och val av fall	5
2.2	En teorikonsumerande studie.....	6
2.3	Material.....	6
2.3.1	Samtalsintervjuer	7
3	Historien bakom Ukrainakonflikten	8
3.1	Vems Krim?.....	8
3.2	Östra Ukraina igår och idag.....	9
4	Teoretisk utgångspunkt	10
4.1	En begreppsdiskussion om hybridkrigföring	10
4.1.1	Avslutande reflektion och operationalisering	12
4.1.2	Begreppskritik.....	13
4.2	Analysnivåer: Stat, samhälle & individ	14
4.2.1	Teoretisk kritik.....	14
5	Teoretiskt ramverk.....	15
5.1	Hybridkrigföringens sub-dimensioner	15
5.1.1	Informationskrigföring.....	15
5.1.2	Ekonomisk-politisk krigföring.....	16
5.1.3	Irreguljär krigföring	16
5.1.4	Reguljär krigföring.....	17
5.2	Analysnivåer	17
5.2.1	Statsnivå.....	17
5.2.2	Samhällsnivå	18
5.2.3	Individnivå	18

6	Analys	20
6.1	Statsnivå.....	20
6.1.1	Informationskrigföring.....	20
6.1.2	Ekonomisk-politisk krigföring.....	21
6.1.3	Irreguljär krigföring	21
6.1.4	Reguljär krigföring.....	22
6.2	Samhällsnivå.....	22
6.2.1	Informationskrigföring.....	22
6.2.2	Ekonomisk-politisk krigföring.....	23
6.2.3	Irreguljär krigföring	23
6.2.4	Reguljär krigföring.....	24
6.3	Individnivå.....	24
6.3.1	Informationskrigföring.....	24
6.3.2	Ekonomisk-politisk krigföring.....	25
6.3.3	Irreguljär krigföring	25
6.3.4	Reguljär krigföring.....	25
6.4	Kombinerande sammanfattning.....	26
7	Slutsatser	27
7.1	Förslag till vidare forskning.....	28
8	Referenslista.....	29
9	Appendix	32
9.1	Intervjupersoner	32
9.2	Intervjufrågor	32

1 Inledning

Det demokratiska samhället står för värderingar om öppenhet, förtroende och frihet för dess medborgare. Värderingar som svenska myndigheter arbetar dygnet runt för att värna om. I en föränderlig kampanj med bestående budskap får vi i försvarsmaktens marknadsföring höra: ”Vi låter Sverige vara i fred” (Försvarsmakten 2017). Ett tydligt budskap om hur vi inte bör ta denna frihet för given. Men vad är det som hotar vårt öppna samhälle? När gränsen mellan krig och fred förändras är det viktigt att undersöka vilka samhällsliga sårbarheter som kan komma att utnyttjas av en främmande makt.

Det är viktigt att försvarsmaktens strukturer inte hämmar oss i den förändring som råder när gränsdragningen mellan krig och fred blir allt mindre tydlig (Göransson & Lindberg 2015). I artikeln från DN menar f.d. överbefälhavare Sverker Göransson och MSB’s generaldirektör Helena Lindberg att Sverige står inför en rad utmaningar under en förändrad maktutövning från främmande makter. Men vem är denna främmande makt i Sveriges närområde?

Ryssland är en makt som Försvarsmakten ofta framhåller, kanske inte så konstigt. Historiskt är Ryssland kända för sina aktioner mot stater i dess närområde, senast gentemot Ukraina under annekteringen av Krim. På Krim använde Ryssland under själva annekteringen ”små gröna män” vilka var specialstyrkor utan nationalitetsbeteckning. Detta gjorde det problematiskt för omvärlden att direkt beskylla Ryssland som aktören bakom annekteringen. Ytterligare gjorde denna avklädning även det svårt att legitimera ett intervenerande från världssamfundet (Gunnariussen 2014).

Man kan använda en kombination av militära och icke-militära medel för att destabilisera länder (Stoltenberg 2015). ”En säkerhetspolitisk maktutövning handlar om att påverka vilja och förmåga, och detta kan ske även med icke-militära medel” (Nicander 2014). Denna typ av krigföringsmetodisk kombination kallas för hybridkrigföring och innefattar användandet av en rad olika krigföringsmetoder simultant. Ibland kallas hybridkrigföring för sjätte generationens krigföring (Agrell 2016) och det är tydligt att begreppets popularitet växte i samband med annekteringen av Krim 2014. Sedan begreppets ökade betydelse har vissa forskare valt att använda det som en beteckning på en krigföringsmetodologisk utveckling, samtidigt som andra (t.ex. Käihkö 2016) kritiserar införandet av ett nytt begrepp. Det är tydligt att det sker en utveckling på det säkerhetspolitiska området, men vad är problematiken i denna utveckling och varför är denna kombination av olika krigföringsmetoder så intressant?

Krigföring har förändrats i sin art i takt med teknologisk utveckling, något som med tiden breddat krigsbegreppet och säkerhetsbegreppets terminologi. När gränserna mellan krig och fred suddas ut blir det viktigt att undersöka det som

faller utanför de traditionella beteckningarna och hur de kommer till uttryck för att förstå vilka sårbarheter i samhället som kan utnyttjas av främmande makter. Genom att studera och förstå hybridkrigföringens natur samt undersöka hur Ryssland använder den, framförallt gentemot Ukraina men även gentemot andra europeiska länder, kan uppsatsen bidra till en ökad förståelse för hur denna maktutövning kommer till uttryck.

1.1 Syfte och frågeställning

Flera forskare menar att hybridkrigföring inte är en ny företeelse, utan att det är lika gammalt som vilken annan krigföringsmetod som helst. Vare sig hybridkrigföring är något nytt i den bemärkelsen är för uppsatsens utförande inte det mest väsentliga. Det är nämligen tydligt att den hybrida krigföringen förändrats i sitt utförande i takt med globalisering och teknologisk utveckling av de medel som finns till förfogande (Pyung-Kyun 2015: 384). Traditionell krigföring innebär dessutom att med organiserad strid besegra motpartens militära styrkor eller att ta territorium i beslag (Egnell 2010: 10). Utefter den korta inledning som utgjorde avstampet för denna uppsats blev det tydligt att hybridkrigföring är mer än så, vilket kommer bli mer påtagligt längre fram, och är således något annat än konventionell krigföring. Den utveckling som skett inom globalisering och teknologi tillsammans med faktumet att hybridkrigföring inte är detsamma som konventionell sådan, tydliggör behovet av en övergripande utredning kring hybridkrigföringens företeelser för att öka förståelsen kring dess utförande.

Eftersom hybridkrigföring är ett så pass nytt begrepp på en samling angreppsformer och det inte råder någon konsensus om dess innebörd och plats i krigsteoretiska sammanhang är det nödvändigt att uppsatsen klargör det till fullo för att vidare kunna analysera krigföringsmetodens förekomst. Uppsatsen ämnar diskutera innebörden av begreppet hybridkrigföring i ett försök att samla uppfattningarna på området till en mer konkret operationalisering, genom att belysa och kritiskt resonera kring hybridkrigföringens beståndsdelar. Uppsatsen ämnar vidare att illustrera användandet av hybridkrigföring genom ryska aktioner för att erbjuda ett förklarande perspektiv på hybridkrigföringens praktik.

Uppsatsens kommande teoretisering av hybridkrigföringens beståndsdelar och de olika teoretiska säkerhetspolitiska analysnivåerna stat, samhälle och individ från ”Security Studies Today” (Terriff et al. 1999: 174-190) appliceras på ryska aktioner. Med detta utförande ämnar uppsatsen undersöka hur Ryssland använder sig ut av denna krigföringsmetod genom att studera med vilka medel och mot vilka mål dessa aktioner riktar sig. Genom att analysera förekomsten av hybridkrigföring i ljuset av det teoretiska ramverket kan man beskriva hur Ryssland använder sig ut av denna maktutövande metod för att destabilisera sin omvärld. Detta kan i sin tur bidra till en bättre förståelse av rysk maktutövning. Uppsatsen kommer att utgå ifrån två frågeställningar:

1. *Vad är hybridkrigföring?*
2. *Hur använder sig Ryssland av hybridkrigföring?*

1.2 Inom- och utomvetenskaplig relevans

Uppsatsens problemområde har inomvetenskaplig relevans då uppsatsen ämnar behandla statsvetenskapliga teorier och begrepp så som krigföring och säkerhet, utifrån de teoretiska analysnivåerna stat, samhälle och individ i en rysk kontext. Uppsatsen ämnar uppnå kumulativitet genom att applicera dess begreppsliga teoretiserande av hybridkrigföring samt de teorier om säkerhetspolitiska analysnivåer, som Terriff et al. (1999: 174-190) behandlar, på ryska handlingar som enligt uppsatsens operationalisering räknas till hybridkrigföring. Författarna till "Security Studies Today": Terry Terriff, Stuart Croft, Lucy James och Patrick M. Morgan, i fortsättningen benämnda som Terriff et al., har tillsammans skapat en teori som kan användas för att studera olika aspekter av säkerhet. Genom att applicera deras teorier på fallstudieobjektet Ryssland ämnar uppsatsen bidra med vidare forskning inom förändringen i det kombinerande användandet av olika militära- och icke-militära medel.

Studien når utomvetenskaplig relevans eftersom det är relevant för samhället att förstå vad för typer av utländska hot som skulle kunna bidra till en destabilisering av Sveriges närområde. Vidare diskuteras det mycket i media angående huruvida Sverige bör fördjupa försvarspolitiska samarbetsavtal med Nato och EU eller inte. En studie om den hybrida metod som främmande makter använder mot närliggande stater kan därför intressera allmänheten och bidra till vidare kunskaper inom säkerhetspolitisk progression.

1.3 Avgränsningar

Denna uppsats ämnar studera vad hybridkrigföring är och analysera det genom kända ryska aktioner. Uppsatsen kommer därför inte förklara varför Ryssland använder sig av hybridkrigföring, utan redogör för hur de gör detta. Anledningen till att uppsatsen enbart använder just Ryssland som studieobjekt är för att forskningen kring begreppet är relativt ny och begränsad, samt att begreppets användande främst uppstod i samband med Rysslands annektering av Krim.

Under förundersökningarna har det inte framkommit att någon annan utrett hybridkrigföringsbegreppet genom en kritisk och objektiv samling av begreppets innebörd, applicerat på fallet Ryssland, samt utifrån de teoretiska säkerhetspolitiska analysnivåerna stat, samhälle och individ.

Flera av de texter som utgör författat material på området om hybridkrigföring undersöker den operationella effektiviteten i användandet av hybridkrigföring. Följande uppsats fokuserar inte på att undersöka detta grundligt, men framför funderingar kring hybridkriget effektivitet eftersom det kan öka förståelsen av hybridkrigföringens konsekvenser.

Vidare kommer uppsatsen heller inte utreda den historiska framväxten av hybridkrigföring som metod. Hybridkrigföring har förekommit i flertalet konflikter men inte varit så uttalad, eftersom det väpnade angreppet ofta legat i fokus och därför blir det historiska perspektivet inte relevant för uppsatsens utförande.

1.4 Disposition

I uppsatsens andra avsnitt presenteras vilken metod och material som används i utförandet. Vidare tar uppsatsen avstamp i den historiska bakgrunden till den ukrainska konflikten som många av aktionerna i analysen behandlar. Det fjärde och femte avsnittet redogör för den teoretiska utgångspunkten där en begreppsdiskussion om hybridkrigföring förs och en presentation av de tre analysnivåerna stat, samhälle och individ även görs. Vidare operationaliseras sedan hybridkrigföring utifrån begreppsdiskussionen och analysnivåerna redogörs för. Tillsammans bildar dessa uppsatsens teoretiska ramverk. I sjätte avsnittet analyseras olika ryska hybrida aktioner utifrån det teoretiska ramverket. Avslutningsvis framförs svaren på uppsatsens frågeställningar och övergripande reflektioner kring analysens betänkanden.

2 Metod

Följande avsnitt presenterar en överblick av de forskningsmetoder som används för att kunna svara på forskningsfrågorna. Avsnittet behandlar även val av fallstudieobjekt, teorianvändningen i det kommande analysavsnittet och vilket material som nyttjas i uppsatsens utförande. Val av metod är baserat på hur frågeställningarna är formulerade samt den begränsade tid och resurser som tilldelats inför utförandet av denna studie.

2.1 Metodval och val av fall

”Hur”-frågor är ofta deskriptiva och det är därför också troligt att man använder fallstudie som forskningsmetod för att kunna besvara dem (Yin 2007:23). Den forskningsfråga som behandlar hur Ryssland använder hybridkrigföring vill förklara vilka handlingar som innefattas av den typen av krigföring, vilket stämmer väl in på en situation då man bör använda sig av fallstudie som metod.

För att kunna förklara ett fenomen är det viktigt att definiera begrepp utifrån hur det förhåller sig i verkligheten (Teorell & Svensson 2007: 39.) Denna operationalisering ämnar uppsatsen nå genom en teoretisk diskussion och konkretisering av hybridkrigföringsbegreppet. Det finns nackdelar med att definiera teoretiska begrepp utifrån handböcker då begrepp inte har givna förklaringar utan kan förstås olika beroende på dess betraktare (ibid: 40). Eftersom det inte råder konsensus kring vad hybridkrigföring faktiskt är, kommer uppsatsen tilldela en stor del av det första teoriavsnittet för att diskutera begreppets innebörd enligt olika forskare och yrkeserfarna, för att nå fram till en operationalisering med en så hög validitet som möjligt. Genom att använda sig av kvalitativ textanalys kan man undersöka helheten i olika forskares texter (Esaiasson et al. 2012: 210) för att förstå hur dessa uppfattar hybridkrigföring. Under begreppsdiskussionen undersöks flera forskares definition för att senare kunna avgränsa terminologin om hur hybridkrigföring bör definieras. I avsnittet om teoretiskt ramverk kommer begreppet därför brytas ner i flera sub-dimensioner för att tillsammans med analysnivåerna under analysen kunna värdera hybridkrigföringens förekomst i ryska aktioner.

En värdegrund för användandet av enstaka fallstudier är att fallet bör vara representativt och typiskt för det man ämnar undersöka (ibid: 61–63) vilket också stämmer överens med Teorell och Svenssons uppfattning om hur förklaringsmöjligheten i en uppsats beror på hur väl en lyckas motivera val av fall (2007: 83). Då uppsatsen avser undersöka vad fenomenet hybridkrigföring är och

visa hur det används är det därför viktigt att välja ett fall som är typiskt för den teoretiska definitionen av begreppet.

Flera författare på området menar att Ryssland utgör ett tydligt exempel på utövandet av hybridkrigföring. Enligt Gunneriusson och Bachmann är hybridkrigföring ett resultat av ett ryskt differentierat maktutövande (2017). Ilmari Kähkö menar att den ryska inblandningen i Ukraina poängterar att samtida hybridkrigföring innebär att koordinera icke-metoder med konventionella- och icke-konventionella medel (2016). Vidare myntades begreppet hybridkrigföring 2007, men fick nytt ljus under Rysslands annektering av Krim (Renz & Smith 2016). Ovanstående uttalanden tydliggör att Ryssland är ett typiskt fall för att undersöka användandet av hybridkrigföring och utgör därför ett representativt studieobjekt i en enstaka fallstudie som ska beskriva detta fenomenets karaktär.

2.2 En teorikonsumerande studie

Beskrivande studier behöver använda sig av ett teoretiskt ramverk för att kunna förklara hur ett fenomen förefaller (Esaiasson et al. 2012: 37). Eftersom uppsatsen formar sitt teoretiska ramverk under föreningen av sin teoretiska definition av hybridkrigföring och Terriff et al.'s säkerhetspolitiska analysnivåer, är studien således teorikonsumerande. I sådana studier är det enskilda fallet i centrum och teorin används för att förklara det som händer (ibid: 41). Uppsatsen ämnar förklara vad som sker när Ryssland använder sig av hybridkrigföring genom att besvara frågorna vad hybridkrigföring är och hur den används. Därför utgör Ryssland uppsatsens fallstudieobjekt och det teoretiska ramverket ett instrument för att beskriva hybridkrigföring.

2.3 Material

Den författade forskningen på området är relativt sparsam och det finns dessutom ytterst få texter författade på svenska avseende hybridkrigföring, vilket är ytterligare en anledning till att studien är statsvetenskapligt relevant. Materialet som utgör grunden för uppsatsen är följaktligen översatt från engelska till svenska. Trots så begränsat material är kunskapsstoffets författare, i så lång utsträckning möjligt, professorer inom säkerhetspolitik eller yrkesverksamma med insikt om militära och säkerhetspolitiska metoder. Under läsningen av dessa författade artiklar har texternas källor även undersökts och artikeln ratats ifall kravet likt ovan inte uppnås. Däremot har uppsatsen använt information från vissa nyhetsartiklar innehållande en relevant myndighets utlåtanden.

2.3.1 Samtalsintervjuer

För att fördjupa analysen har uppsatsen använt egenproducerat primärmaterial från intervjuer vilka bidrar till ett perspektiv från insidan i form av yrkesverksamma militärer som under sitt arbete erhållit erfarenhet om ryska aktioner. Målet med kvalitativa forskningsintervjuer är att erhålla mångsidiga redogörelser av olika kvalitativa infallsvinklar om intervjupersonens livsvärld. Det är specifika situationer och aktioner som önskas nå vidare kännedom om, inte allmänna uppfattningar (Kvale & Brinkmann 2014: 47).

Eftersom materialet som finns på området är så sparsamt önskas den empiri som nås genom intervjuer kunna komplettera annat uppsatsmaterial. ”Hur”-frågor antyder inte endast en god grund för fallstudier utan indikerar även att kvalitativa intervjuer är ett gott metodval (ibid: 143). På grund av de begränsade resurser som ges för författandet av denna uppsats och svårigheter att nå relevanta intervjupersoner, används snöbollsurval för att skapa ett väsentligt urval. Ett sådant urval skapas successivt när varje intervjuperson föreslår nästa (Teorell & Svensson 2007: 86).

Urvalets första intervjuperson nåddes tack vare en kontakt med erfarenheter inom FN. Den första intervjun genomfördes med överste Håkan Hedström, f.d. försvarsattaché i Kiev 2010–2015 och den andra med en tidigare elev vid ryska generalstabsakademin, överste Pär Blid, f.d. försvarsattaché i Moskva 2005–2010. Ställda intervjufrågor bifogas i uppsatsens appendix.

Det råder medvetenhet angående intervjustudiers svårighet att uppnå total tillförlitlighet, men eftersom publicerat material om hybridkrigföring är så sparsamt, bedöms intervjupersonernas tidigare yrkesbefattningar möjliggöra att informationen som delges är tillräckligt trovärdig för att uppnå så hög validitet som möjligt.

3 Historien bakom Ukrainakonflikten

Trots uppsatsens ambition att vara så generell som möjlig under utredandet av hybridkrigföring är det tydligt att konflikterna som uppstod i Ukraina och främst på Krim under 2014 var det som ledde till begreppets ökade betydelse. Uppsatsen kommer behandla flera hybrida aktioner som Ryssland utfört mot Ukraina vilket ytterligare är anledningen till att det nedan redogörs för den historiska bakgrunden som föranlett Ukrainakonflikten.

3.1 Vems Krim?

Under 1700-talet expanderade Ryssland söderut och införlivade Krim 1784 när det Osmanska rikets militära makt var på återgång. Under tiden som följde förstördes muslimsk krimtatarisk infrastruktur i ett lyckat försök att fördriva så många tatarer som möjligt till det turkiska fastlandet. Detta banade väg för att halvön fylldes på med bland annat kolonister, östslaver och tyskar (FHS 2014). Under revolutionen 1917-1918 utropades en kommunistisk stat i östra Ukraina och en nationalistisk i Kiev. Inbördeskrig följde och en del av Ukraina tillföll Ungern, Tjeckoslovakien och Polen medan kommunisterna upptog större delen av Ukraina som därefter blev en del av Sovjetunionen (UI 2017). När Sovjetunionen under andra världskriget försvarade halvön mot Nazityskland deporterade man senare de 500 000 krimtatarerna som ännu inte fördrivits från Krim till avlägsna delar av Sovjetunionen. Händelsen ledde till en russifiering av halvön under efterkrigstiden där krimtatarernas områden ersattes av ett stort ryskt inflöde (FHS 2014). Mot slutet av 1940-talet hade Sovjetunionen efter långdragna strider med ukrainska partisaner, till slut full kontroll över Ukraina och dessa strider hade lett till hundratals tusen ukrainares död eller deportation. Den sparsamma opposition som återstod kunde inte skapa stävja gentemot Sovjetunionen förrän 1980-talet när det statliga hanterandet av kärnkraftsolyckan i Tjernobyl 1986 mötte stort missnöje och en större oppositionell expansion (UI 2017). Ukraina kontrollerades under sovjettiden från Moskva men blev självständigt efter en folkomröstning i augusti 1991 där 54 % av Krimborna röstade för självständigheten, medan 42 % ville stanna under ryskt-sovjetiskt styre (FHS 2014). Det var alltså, trots en vinnande majoritet, tydligt att Krimhalvön var fortsatt splittrat.

3.2 Östra Ukraina igår och idag

Under de följande 20 åren vacklade Ukraina mellan liberala reformer och mer sovjetliknande politik. Ökad korruption och frånvaro av tillräckliga reformer är dock en gemensam faktor för de regeringar som turades om vid makten, liksom folklig missbelåtenhet. Språkliga och regionala klyftor har präglat protester och omval mellan väst- och öst Ukraina vilka bidragit till att förtroendet för regeringen i Ukraina alltid varit mer eller mindre lågt.

När rysslandsstödda Viktor Yanukovyjtj vann presidentvalet 2010 förbättrade relationerna till Ryssland och stärkte sin egen makt genom nya vallagar som gynnade hans parti, samtidigt som han passade på att döma f.d. premiärminister Julia Tymosjenko till fängelse för maktmissbruk. Parallellt förhandlade Yanukovyjtj med EU om ett politiskt samarbete och frihandelsavtal som kom att bli uppskjutet med EU:s begäran om ett frigivande av Tymosjenko samt en reformering av rättsväsendet och valsystemet. Dessa förändringars genomförande gjorde att ett avtal var nära under 2013, men stoppades av ryska påtryckningar där Putin hotade med ekonomiska påföljder ifall Ukraina fullföljde ett samarbete med EU. Det stoppade avtalet ledde till folkliga demonstrationer på självständighetstorget Majdan i Kiev. Bland aktivisterna fanns det två högerextrema rörelser med nationalistiska rötter och genom deras deltagande avfärdade både Ukrainas- och Rysslands regering samtliga aktivister som extremister och kriminella. Under februari 2014 eskalerade våldet, Yanukovyjtj flydde till Ryssland och oppositionen fick majoritet i parlamentet. Ryssland skickade hem sin ambassadör efter att man vägrat erkänna den nytillsatta regeringen som legitim och satte in militära styrkor längst den ukrainska gränsen.

På Krim ockuperade ryssar det lokala parlamentet och avsatte regeringen varpå rysktrogna politiker tog makten. Putin fick fullmakt av det ryska parlamentet att militärt ingripa i Ukraina på grunden att ryska liv var hotade. Man skakade fram en snabb folkomröstning på Krim och menade att 96,7 % av deltagarna röstat ja till en rysk Krim-anslutning och det ryska parlamentet antog en lag som gjorde att Putin kunde utkalla Krim till en del av Ryssland. Samtidigt som pro-ryska miliser tog kontrollen över diverse regeringsbyggnader i flera städer i östra Ukraina utropades två folkrepubliker i Donetsk och Luhansk. Dessa folkrepubliker, vilka Ukraina snarare kallar rebeller, har också skapat otydlighet i vilka aktioner som Ryssland, respektive rebellerna bär skuld för. Det är vidare ytterst påtagligt att folkrepublikerna ges stöd från Ryssland, trots ryskt förnekande (UI 2017).

Ytterligare har både full- och småskaliga sammandrabbningar fortsatt att hålla konflikten vid liv och man har vid flertalet tillfällen brutit mot de avtal om vapenvila som gjorts. Vidare har man heller inte lyckats avtala några uppgörelser som samtliga parter lyckats stå fast vid (UI 2017). Konflikten i östra Ukraina är på väg att bli en frusen konflikt utan parter som kan nå fram till någon lösning, där våld trappar upp ena dagen, för att minska den andra, utan att parterna respekterar avtalade eldupphör (SVT 2017).

4 Teoretisk utgångspunkt

Ordet och adjektivet hybrid satt i en politisk kontext syftar till *en kombinerad sammansättning av flera element* (NE). För att undersöka den dynamik som uppstår under det kombinerade användandet av flera krigföringsmedel samt nå kunskap om vilka mål krigföringsmetoden riktar sig till, utgår uppsatsen ifrån Terriff et al.'s (1999) säkerhetsteoretiserade analysnivåer: stat, samhälle och individ. Dessa presenteras senare i detta avsnitt men beskrivs mer utförligt i det teoretiska ramverket. Utöver detta följer inledningsvis en redogörelse av olika forskares teoretiska uppfattningar om hybridkrigföring för att samla innebörden av begreppet.

I nästa avsnitt skapas sedan det teoretiska ramverket genom att operationalisera olika sub-dimensioner av hybridkrigföringsbegreppet för att uppsatsens analys empiriskt ska kunna undersöka hur Ryssland använder sig av hybridkrigföring. Vidare redogör ramverket även för de säkerhetspolitiska analysnivåerna stat, samhälle och individ från Terriff et al.'s bok. Således används analysnivåerna för att undersöka de olika säkerhetspolitiska målen bakom aktionerna och sub-dimensionerna de olika krigföringsmedlen, vilket gör att analysen med dessa teorier som verktyg kommer utreda mot vilka mål och med vilka medel som Ryssland bedriver hybridkrigföring.

4.1 En begreppsdiskussion om hybridkrigföring

Nedan följer en redogörelse för hur forskare på området hybridkrigföring teoretiserar begreppet. Materialet är hämtat från forskningsartiklar skrivna av professorer eller yrkesverksamma militärer, som samtliga använt sig av tillfredsställande källor.

De flesta forskare på området menar att fadern bakom hybridkrigföringsbegreppet är Frank G. Hoffman. Som upphovsman är Hoffman lite otydlig när han beskriver hybridkrigföring som något som inkorporerar en rad olika krigföringsmedel. Medlen inkluderar framförallt konventionella tillvägagångssätt, irreguljär taktik och formationer, terroristattacker och kriminell oordning (2007). Alexander Lanoszka bygger ut Hoffman's definition och beskriver hybridkrigföring som en kombinerad användning av irreguljär och reguljär krigföring mot olika, men kompletterande mål. Lanoszka exemplifierar dem likt: användningen av propaganda, spionage, implanterandet av soldater utan nationalitetsbeteckning och gränsblockader (2016).

För att få en mer specifik inblick i vad hybridkrigföring är, går det att läsa Joel Chivvis. I en artikel publicerad av RAND förklarar Chivvis, forskare inom säkerhetspolitik, att hybridkrigföring refererar till den breda spridningen av omstörtande instrument som Moskva använder sig av för att främja ryska nationella intressen, där flera av dessa är icke-militära. Moskva ekonomiserar bland annat sin maktutövning och använder sig ut av olika cyber-verktyg. Chivvis menar dessutom att hybridkrigföringen är befolkningscentrerad och påverkar befolkningen i de länder som utgör dess mål genom bland annat informationsoperationer via användningen av "nättroll"¹, tv-programmering o.s.v. Ytterligare använder Ryssland inte bara sig av egna politiska maktinstitutioner utan hjälps även ut av ombud som sympatiserar med ryska mål (Chivvis 2017). I den bemärkelsen fångar Chivvis problematiken i att inte med säkerhet kunna säga vem som utgör den egentliga aktören bakom de aktioner som inte utförs av personal med nationstecken. I det fall då man inte heller direkt kan spåra aktioner som utförs på nätet till en specifik plats, föreligger här samma problem. Bortom Chivvis konkretiserande ger Sibylle Scheipers en mer övergripande bild när hon menar att hybridkrigföring bör ses som en våldsamt konflikt som kombinerar flera dimensioner av krig: militär, ekonomisk, information och cyber med olika tekniker: reguljär och icke-reguljär som utförs av statliga och icke-statliga aktörer (2016). Scheipers definition är lik den definition som förekommer i så gott som samtliga artiklar på området eftersom definitionen menar att de icke-militära medlen även utgör en form av krigföring. Vidare är även Russel W. Glenn, likt Scheipers, mer generell och uttrycker hybridkrigföring som en simultan användning av en kombination av ekonomiska-, sociala-, politiska-, militära- och informationsmedel tillsammans med konventionell krigföring (2009).

Vidare beskriver Försvarsmakten på en övergripande nivå hybridkrigföring som en kombinerad användning av reguljär och irreguljär krigföring (2016). Med irreguljär menas småskalig krigföring som inte direkt styrs av en centralmakt, t.ex. terrorism eller krigföring med specialstyrkor utan nationalbeteckning. Reguljär innebär således krigföring som utförs av identifierade statliga aktörer. Försvarsmaktens perspektivstudie beskriver hybridkrigföringen enligt engelskans "full spectrum conflict" vilken består av en koordinerad och kombinerad användning av en stats samtliga maktmedel: politiska, ekonomiska, militära och icke-militärt operativt agerande. Dessa kan ta sig till uttryck som påverkansaktioner mot opinion, medier och beslutsfattare samt sabotage av olika samhällsfunktioner eller genom diverse terrorhandlingar med syfte att skapa osäkerhet. Medlen kan även innefatta militära regelrättiga angrepp (ibid.). Joel Shapiro bygger ut en liknande definition genom att vidare exemplifiera de påverkansaktioner som Försvarsmakten nämner. Shapiro menar att hybridkrigföring innefattas ut av bl.a. medial påverkan via publicerandet av falska data – så kallad destabiliserande propaganda –, samt användandet av underrättelseanalytiska metoder. Shapiro bygger även vidare begreppet till att innefatta militära gränblockader och konventionellt spionage (2016).

---

¹ I denna kontext innebär nättroll personer som skriver på internet i syfte att provocera fram en hätsk debatt.

Dessutom ställer sig flera internationella samarbetsorganisationer skeptiska till hybridkrigföring och menar att den nya krigföringen behöver utredas för att vidare kunna bekämpas. Natos generalsekreterare Jens Stoltenberg beskrev, i sitt tal i oktober 2017, att hybridkrigföring innefattar allt från desinformation och propaganda till soldater utan nationalitetsbeteckning samt även användandet av cyber- och konventionell krigföring (2017). Vad detta ”allt” innebär är självklart svårt att säga med säkerhet, men det blir tydligt att Stoltenberg genom sina flera exempel framförallt karaktäriserar hybridkrigföring som en kombinerad användning av flera olika medel där de ovan nämnda är några av dem.

Enligt militären och redaktören bakom allmänna försvarsföreningens tidning (AFF) ”*Vårt försvar*” Tommy Jeppsson innebär hybridkrigföring ett kombinerat användande av militära och civila metoder. Dessa menar han kan innefattas av: IT-angrepp, politiska utspel, hot och opinionsbildning, propaganda, påverkansaktioner som nyttjas tillsammans med diplomati, ekonomisk krigföring, insatser med specialstyrkor liksom irreguljära enheter samt militära förband (2016).

Det är genom ovanstående diskussion tydligt att det, trots samtliga definitioners likheter, inte är helt tydligt vad den faktiska innebörden av hybridkrigföring är och vilka typer av krigföringsmetoder som bör innefattas av den. Innan hybridkrigföring fick ett uppsving i debatten fanns det författare som skrev om aktioner likt de som exemplifieras ovan.

Wilhelm Agrell, professor i underrättelseanalys, gjorde detta när han exemplifierade olika huvudtyper av inflytandestrategier. Han talar bl.a. om utpressning i handelsavtal samt statlig intervention där angriparen säkrar sina mål genom införandet av exportembargon på vissa produkter eller genom avstängning av energitillförseln. Agrell talar även om direkt informationspåverkan som syftar till att försöka styra beslutsfattandet i andra länder och innefattar öppna diplomatiska uttalanden, psykologisk krigföring samt agentstyrda mediekampanjer. Subversion är en annan huvudtyp som går ett steg längre än informationspåverkan, där syftet är att byta ut olika beslutsfattare och andra nyckelpersoner som kan leda till fördelar för den påverkande staten (2005: 170–171). Gustafsson bekräftar även Agrells uttalande om subversion och menar att subversion är en del av hybridkrigföring (2016: 11). Vidare menar Agrell även att den civila maktutövningen är politikens fortsättning på medel som kan förklaras inom den normala internationella samvaron (2005: 170). Detta faktum innebär att hybrida aktioner är delvis svårupptäckta just för att det läggs så omfattande resurser på att förklä dem till legitima handlingar.

4.1.1 Avslutande reflektion och operationalisering

I ovan förda diskussion är det tydligt att samtliga metoder som kan tänkas definieras som någon form av hybridkrigföring handlar om att med olika medel påverka motparten i fråga till fördel för egna politiska mål. Det är likaså användningen av dessa medel som bidrar till utsuddandet av gränserna mellan krig

och fred, vilket vidare skapar en gråzon där lagstiftning om krigföring blir förlegad och svårtillämpad.

Trots att uppsatsen mest intresserar sig för de icke-militära aktionerna, eftersom dessa utförs i det dolda, är det däremot tydligt att samtliga författare ovan menar att icke direkt militära medel förekommer i kombination med delvis traditionell militär krigföring och bildar hybridkrigföring. Därför kommer uppsatsen även undersöka den militära krigföring som Ryssland utför.

Hybridkrigföringen operationaliseras utefter ovan förda diskussion i fyra olika sub-dimensioner för att kunna svara på vad hybridkrigföring är och vidare kunna studera dess förekomst i ryska aktioner. Diskussionens framförda exemplifierade aktioner ryms under någon av dem. Samtliga klargörs utförligt i kommande avsnitt om teoretiskt ramverk och är: **informationskrigföring, ekonomisk-politisk krigföring, irreguljär krigföring** samt **reguljär krigföring**.

4.1.2 Begreppskritik

Ilmari Kähkö är en av de som kritiserar införande av vad han kallar, ”nya modeord”, och menar att hybridkrigföring är just ett sådant (2016: 2). Det finns fler kritiker som belyser problematiken i att införa ny terminologi när vi pratar om något så traditionellt som krigföring. Bettina Benz och Hanna Smith menar att införandet av en så kallad ”Catch call frase” kan rama in diskussionen på ett förenklat sätt och bidra till att vi missar komplexiteten i Rysslands förhållande till väst (2016: 13).

Det är givetvis viktigt att denna uppsats tar ovanstående kritik i beaktande. Denna kritik är anledningen till att uppsatsen först undersöker vad hybridkrigföring är genom att kategorisera hybrida aktioner i sub-dimensioner, för att komplicera naturen av hybridkrigföringens utförande och inte fastna bakom den språkliga uppfattningen bakom fenomenets terminologi. Vidare angrips Rysslands utförande utifrån olika säkerhetspolitiska analysnivåer, för att belysa komplexiteten i denna hybrida krigföring och avslöja dessa aktioner för vad de faktiskt är och innebär, lösryckt från den språkliga debatten kring begreppets innebörd. Eftersom det alltid kommer dyka upp nya ”Catch call frase’s” är det snarare intressant att undersöka vad fenomenet egentligen är istället för att fastna i en analys av enskilda begrepp.

Det går även att finna motsättningar i Kähkö’s text. Kähkö belyser nämligen även det faktum att kommunikation och tolkning har blivit en mer betydelsefull del av modern krigföring än förut, då endast det eskalerade våldet avgjorde slutet för konflikten (2016: 13). Detta gör att uppsatsen kan bidra till den tolkning som krävs av hybrida maktutövanden, vilka kan skapa starka och långvariga konflikter som inte alltid leder till eskalerad krigföring. Vidare försvarar Benz & Smith hybridkrigföringsbegreppet genom att framhålla att det som koncept varit användbart för att belysa Rysslands styrkor i användandet av olika statliga maktinstrument, så som informationskrigföring, som inte studerades systematiskt innan annekteringen av Krim 2014 (2016: 13).

4.2 Analysnivåer: Stat, samhälle & individ

Uppsatsen kommer undersöka med vilka medel och mot vilka mål som Ryssland använder sig av hybridkrigföring. Med de analysnivåer som redogörs för i Terriff et al.'s bok kan uppsatsen belysa målen för dessa aktioner och beskriva hur dessa kan vara sårbara för hybridkrigföring. I boken undersöker författarna de huvudperspektiv som finns i säkerhetsdebatten och ämnar svara på frågorna om vad det är som ska säkras och vad detta skall säkras ifrån. Författarna går igenom de traditionella säkerhetsperspektiven realism, rationalism och revolutionism, men breddar debatten med ett feministiskt samt post-positivistiskt perspektiv på säkerhetsstudier (Terriff et al. 1999). Vidare menar författarna att man erbjuder ett fördelaktigt tankesätt på säkerhet genom att kategorisera olika definitioner av säkerhet enligt vad som ska säkras (ibid: 172).

De undersökta perspektiven i boken mynnar ut i fyra olika analysnivåer: **stat**, **samhälle**, **individ** och miljö (ibid: 173). Däremot kommer den fjärde analysnivån miljö, som här syftas till människans negativa miljöpåverkan på jorden, inte att användas för uppsatsens analys. Den faller utanför ramen för de avgränsningar som gjorts och är således inte relevant i en så avgränsad studie som denna, men kan med fördel fördjupa en framtida studie med större resurser att undersöka fler aspekter av vad som kan vara sårbart för hybridkrigföring. Vidare följer det teoretiska ramverket med en mer utförlig förklaring av de numera **tre** analysnivåerna **stat**, **samhälle** och **individ** satt i kontext för uppsatsens utförande.

4.2.1 Teoretisk kritik

Den kritik som skulle kunna riktas till den säkerhetspolitiska teorin som behandlas i Terriff et al.'s bok är det faktum att boken författats så pass långt innan (1999) debatten om hybridkrigföring först såg sitt ljus. För att invända mot sådan kritik är det viktigt att framföra att hybridkrigföring är ett så pass sparsamt studerat ämne, att det ännu inte finns en specifik teori som skulle lämpa sig för att förklara hybridkrigföringens olika aspekter. Detta är anledningen till att det istället blir relevant att använda sig av en generell teori som väl kan komplettera uppsatsens mer konkreta teoretiserande av hybridkrigföring. Dessutom är boken disponerad på det vis att den utgår ifrån så pass allmänna perspektiv inom säkerhetsstudier att de alltid mer eller mindre kommer kunna erbjuda nyckfulla perspektiv på säkerhetsanalys. Eftersom författarna i boken dessutom tillför ett feministiskt- och ett miljöperspektiv utöver framförandet av mer traditionella teorier inom säkerhetsstudier, är det svårt att kalla boken för utdaterad. Stat, samhälle och individ lär dessutom vara analysobjekt som kommer finnas kvar i säkerhetsdebatten ett tag till.

5 Teoretiskt ramverk

Nedan presenteras en utförlig redogörelse av de **fyra** sub-dimensionerna inom hybridkrigföring och de **tre** analysnivåerna i en kontextuell operationalisering. Vidare utgör dessa nivåer ramverket för uppsatsens kommande analys av olika ryska aktioner som ryms under de fyra sub-dimensionerna.

5.1 Hybridkrigföringens sub-dimensioner

Den operationalisering som presenteras nedan över hybridkrigföringens olika sub-dimensioner är en produkt av den diskussion som fördes i förra avsnittet om teoretisk utgångspunkt. För att inte fastna i en begreppslig djungel kommer det samlade syftet och tillvägagångssätt för varje sub-dimension att utredas nedan, snarare framför uppräknandet av de olika begrepp som faller in under vardera sub-dimension.

5.1.1 Informationskrigföring

Ett syfte bakom informationsoperationer är att påverka eller utnyttja motståndarens information eller informationssystem. Det yttersta syftet är att påverka mänskligt beslutsfattande och sådana operationer kan genomföras både militärt samt icke-militärt (Försvarsmakten 2001: 3). Likt hur Agrell beskriver subversion, som är en ytterlighet till informationskrigföring, kan syftet också vara att byta beslutsfattare till en person som passar den utförande statens nationella intressen bättre (2005: 170–171).

Enligt en rapport från FOI (Totalförsvarets forskningsinstitut) definieras informationskrigföring som attacker vilka syftar till att vilseleda fienden genom attacker som påverkar diverse kontrollsysteem hos denne (Franke 2015: 23). Detta innebär dessutom olika IT-attacker, även kallade cyber-attacker, som kan slå ut viktiga samhällsfunktioner. Här är det även fördelaktigt för motståndaren att hämta information genom oupptäckta ingrepp i IT-system (Grahm 2016: 259) men även genom upptäckta ingrepp med syftet att förstöra system, som t.ex. styr energitillförsel. Kommer en främmande stat åt viss information kan denna utnyttjas i syfte att nå känslig kunskap om militär- och politisk infrastruktur som i framtiden kan utnyttjas till den utförande maktens fördel.

I FOI-rapporten blir det vidare tydligt att användandet av informationskrigföring i kombination med traditionella militära operationer blir allt mer vanligt (Franke 2015: 24).

Informationskrigföring spelar även en viktig roll i störning av militärt befäl och statligt styrande genom att den kan användas för att forma tillfredsställande folkopinion genom propaganda och organisera anti-regeringsaktiviteter (ibid: 41). En viktig aspekt för att lyckas med att påverka opinion är användandet av en psykologisk krigföring, vilken syftar till verksamhet som har syftet att påverka känslor, åsikter och uppträdande hos befolkning och beslutsfattare på ett för den utförande makten gynnsamt sätt (Försvarsmakten 2001: 6).

5.1.2 Ekonomisk-politisk krigföring

Ekonomisk krigföring bör ses som en fortsättning av policys som syftar till att försvaga motståndarens ekonomi. Strategiska embargo där man inför restriktioner på export av olika strategiska produkter som är nödvändiga för landets strategi är också en typ av ekonomisk-politisk krigföring. Ekonomisk krigföring är således en aggressiv användning av ekonomiska medel för att uppnå politiska nationella mål (Førland 1991).

Wilhelm Agrell beskriver intervention likt ovan men breddar Førlands beskrivning genom att förklara hur embargo används genom att exempelvis införa skyddstullar eller stänga av gas- eller oljetillförsel i ett skrämmande eller utpressande syfte. Agrell beskriver även andra ekonomiska beteenden, där man använder viss byteshandel på ett utpressande sätt (Agrell 2005: 170). Vidare bekräftar Blank och Kim Agrells uppfattning genom att konstatera att energipolicy är en form av ekonomisk krigföring och kan användas både fristående och i kombination med diverse militära aktioner (2016: 4).

5.1.3 Irreguljär krigföring

Irreguljär krigföring innebär att man använder sig av irreguljära styrkor eller specialförband som inte bär en nationsbeteckning (Matsson 2016: 16). Irreguljära aktörer syftar till aktörer som är icke officiellt erkända deltagare i en konflikt (Försvarsmakten 2013: 23). Försvarsmakten menar ytterligare att begreppet irreguljära aktörer avser sådana som uppträder utan att tillhöra statligt organiserade förband, där irreguljär krigföring är den metoden som brukas av dessa aktörer för att skapa legitimitet över betydelsefulla befolkningsgrupper eller strategiska resurser. Metoden syftar till att undvika fiendens styrkor genom att slå mot dennes svagheter (Försvarsmakten 2016: 30). Reguljära aktörer kan dock använda sig av dolt uppträdande med implementerandet av irreguljära grupper (ibid), vilket helt klart försvårar identifieringen och kartläggning av de stridande aktörerna (Försvarsmakten 2013: 23) och vidare ett legitimerande av ett utomstående intervenerande från t.ex. EU eller Nato.

Till skillnad från reguljär krigföring fokuserar irreguljär sådan på befolkningscentrerade tillvägagångssätt som påverkar aktörer, beteenden, relationer och stabilitet i den intressanta regionen (US Air Force 2013: 1).

5.1.4 Reguljär krigföring

På samma sätt som irreguljär krigföring syftar till krigföring med irreguljära aktörer som inte är officiellt erkända innebär reguljär krigföring sådan som utförs av erkända aktörer (Försvarmakten 2013: 23). Reguljär krigföring kallas även för traditionell krigföring och innebär vanligtvis sådan som utförs av en stat eller en statlig sammanslutning av flera sådana med lydande militära styrkor under dennes kontroll (ibid).

Syftet bakom konventionell krigföring, som det också kallas, är att med organiserad militär strid besegra motpartens militära styrkor eller för att ta territorium i beslag (Egnell 2010: 10).

5.2 Analysnivåer

Nedan kommer de olika säkerhetspolitiska analysnivåerna att förklaras och sättas i kontext för uppsatsens utförande. Vidare utgör de sedan ett analytiskt verktyg för att nyansera analysen. Analysnivåerna fokuserar på hur stat, samhälle och individ är något som bör säkras ifrån påtryckningar av andra stater eller grupper, som kan påverka det enskilda landet negativt.

5.2.1 Statsnivå

Terriff et al. menar att det finns två uppdelningar inom säkerhetsstudier som baseras på vad staten som referenspunkt är och vad den behöver säkras ifrån. Dels ett bundet- och dels ett obundet stat-centrerat tillvägagångssätt (ibid: 174). Eftersom det obundna tillvägagångssättet är mer brett i sitt perspektiv om vad staten skall beskyddas ifrån och är kopplad till senare varianter av fredsstudier (ibid: 175) är den mer passande för uppsatsen. Det bundna anförandet är endast intresserad av staten som referenspunkt och är därför mer smal i sin uppfattning om vad staten är och vad den skall beskyddas ifrån (ibid.). Det obundna anförandet betonar staten som referenspunkt men breddar däremot perspektivet om vad den bör säkras ifrån (ibid: 176). Anförandet kan delas upp i fem domäner: militär, politisk, ekonomisk, social och miljö (ibid: 177). Eftersom uppsatsen framförallt utgår ifrån de tre första kommer uppsatsens teoretiska säkerhetspolitiska analysnivå stat endast använda de militära, politiska, och ekonomiska domänerna som verktyg under analysavsnittet.

De här domänerna är pelare på vilka staten är grundad på, och ett misslyckande i att säkra en av dem kan försvaga och underminera den statliga säkerheten, samtidigt som ett misslyckande av att säkra flera allvarligt kan äventyra den statliga säkerheten. De icke-militära domänerna kan vidare interagera på ett sätt som kan föranleda våld och användandet av militära medel (ibid: 176). Till exempel kan transnationella kriminella organisationer, så kallade irreguljära aktörer, bidra till interna militära utmaningar för staten som kan hota

dennes legitimitet i internationella relationer. Dessutom kan även en intern ekonomisk svaghet lämna staten sårbar för externa påtryckningar på dess suveränitet eller ha konsekvenser inom det politiska området (ibid: 177).

De här fyra domänerna inom staten kan uppfattas som separerade ifrån varandra, men faktum är att de är sammanhängande på ett synergistiskt sätt vilket innebär att problem inom en domän som inte löses korrekt kan ha effekter på en eller flera andra domäner vilka tillsammans har en slutlig påverkan på statlig säkerhet (ibid: 177). De här domänerna har stora likheter med de sub-dimensioner som hybridkrigföring är indelad i vilket gör att den statliga analysnivån väl bidrar till ett lämpligt synsätt under analysens gång.

Eftersom det är staten som kontrollerar användandet av militära medel bör staten säkras så att dess individer kan beskyddas (ibid: 176). Vidare kommer uppsatsen därför även mer grundligt förklara den säkerhetspolitiska analysnivån individ senare i detta avsnitt.

5.2.2 Samhällsnivå

Många teoretiker skiljer inte särskilt mycket mellan stat och samhälle, och flera av de argument om utmaningar som samhället står inför berör slutligen staten. Men en alternativ uppfattning om samhällsliga utmaningar specificerar samhället som skild från staten, och således som en egen referenspunkt som skall säkras från yttre hot. Den här specifikationen är oroad över den påverkan som utländska influenser kan ha över samhället (ibid: 178). Exempelvis skulle dessa utländska influenser även kunna innebära påverkan som kan störa viktiga samhällsfunktioner och således äventyra individers säkerhet.

Vidare breddar författarna uppfattningen och menar att samhällsperspektivet även innefattar beskyddandet av den känslan av identitet som individerna erhåller genom att vara medlemmar av ett visst samhälle (ibid.).

Samhället skall utifrån dessa säkerhetsuppfattningar beskyddas ifrån influenser vilka uppfattas som sådana som på oacceptabelt vis kan förändra traditionella mönster i språk, kultur, samt den nationella identiteten eller normer i ett samhälle (ibid: 179). Alltså, influenser och splittringar som utmanar urinvånarnas känsla av självidentitet.

5.2.3 Individnivå

Perspektiv inom individ-säkerhet fokuserar på individen som referenspunkt, vilket förstorar frågan om vad som individen skall beskyddas ifrån, eftersom individer äventyras att utsättas av mer olikartade problem än staten eller samhället gör. Perspektiv som betonar att individen skall beskyddas från våld erbjuder en länk till det statcenterade perspektivet som fokuserar på behovet att skydda staten ifrån våld (ibid:181). Detta gör att användningen av båda perspektiven kompletterar varandra väl som verktyg för analys.

Till skillnad från statcentrerat perspektiv på säkerhet så är det desto mer problematiskt att ordna tydliga skilda sub-dimensioner inom den individuella säkerhetskategorin (ibid: 180). Vilket gör att användningen av individen som analysnivå kan bidra väl till analysen, eftersom perspektivet är mer formbart och abstrakt än de andra analysnivåerna. Detta kan hjälpa en analys som berör något så pass ostuderat som hybridkrigföring.

Samtidigt som en del perspektiv fokuserar på att individen bör skyddas från enbart våld går andra bortom det och menar att det finns mer än just våld som utgör ett hot mot den enskilda individen (ibid: 179).

Olika feministiska perspektiv är mer breda i sitt synsätt om vad individen skall säkras ifrån. Detta härstammar från det faktum att feministisk analys generellt strävar efter att synliggöra strukturer av makt och kontroll som är dolda när analysen fokuserar på staten. Dessa studier är framförallt fokuserade på effekten som dessa strukturer har på kvinnor, men exkluderar nödvändigtvis inte män från att ingå i deras angelägenhet (ibid: 180). Eftersom detta individseende ser bortom det statliga perspektivet bidrar det till att synliggöra strukturer av makt som kan påverka individen negativt men menar samtidigt även att individen bör skyddas från våld. Individperspektivet utgör således en användbar teoretisk analysnivå som kan komplettera de två andra analysnivåerna stat och samhälle väl.

6 Analys

I följande avsnitt kommer uppsatsen använda det teoretiska ramverket under en analys av den empiri som behandlar rysk hybridkrigföring, för att beskriva vad hybridkrigföring egentligen är och hur dessa aktioner företer sig i en rysk kontext.

Empirin kommer analyseras under de tre olika analysnivåerna och under varje nivå presenteras de fyra olika sub-dimensionerna, vilket innebär att sub-dimensionerna totalt förekommer tre gånger vardera med undantag för konventionell krigföring. Dispositionen bidrar till att en del aktioner kommer analyseras under mer än en analysnivå när detta krävs för att belysa hur vissa aktioner angriper motparten på flera nivåer. Eftersom uppsatsen är kvalitativ ligger inte fokus på att räkna upp så många aktioner som möjligt, utan snarare att analysera färre aktioner mer utförligt.

Det är viktigt att framföra att den kunskap som hittills presenterats är den kunskap som intagits före det att intervjuerna genomfördes och analysen påbörjades. Det som presenteras nedan är således en analys som genomfördes efter att det teoretiska ramverket färdigställts. Framförallt behandlar analysens aktioner sådana som utförts gentemot Ukraina, eftersom bästa tillgängliga material till stor del beskriver ryska aktioner utförda gentemot Ukraina.

6.1 Statsnivå

6.1.1 Informationskrigföring

Informationskrigföring spelar även en viktig roll i störningen av militärt befäl och statligt styrande genom att den kan användas för att forma tillfredsställande folkopinion genom propaganda och organisera anti-regeringsaktiviteter (Franke 2015: 41).

Sveriges f.d. försvarsattaché i Ukraina berättar hur förbryllad han blev första gången han såg affischerna dyka upp i Kiev. Håkan Hedström beskriver att det under sommaren 2013 dök upp affischer med tre ofyllda uppgiftsboxar som löd: Nej till associationsavtalet med EU, Ja till Euroasiatiska unionen – det ryska motalternativet till makten i Ukraina–, Ja till folkrepubliken. De två första kunde han begripa, men det tredje var för honom något nytt. Efter att avtalet med EU gick i stöpet dök det upp en bock i affischernas första ruta. I maj 2014 utropades två folkrepubliker i Lugansk och Donetsk och så blev det bock i tredje rutan.

Inflytelseagenten bakom kampanjen var Viktor Medvedchuk, en av Putins närmaste bekanta (Hedström 2017).

Kampanjen sänder tydliga signaler om vad som är på väg att hända, och efter det att aktionerna inträffat blir syftet bakom kampanjen tydligare. Utsändandet av information på detta sätt är första stadiet i hybridkrigföringen (Hedström 2017). Man använder sig av inflytelseagenter som påverkar folklig opinion till att driva politiken i Kiev dit man vill. Rörelsen som Medvedchuk står för kan liknas vid irreguljära aktörer, vilka bidrar till interna utmaningar för staten som kan hota dennes legitimitet i internationella relationer. Genom att uppmana till aktiviteter som underminerar den statliga makten i Kiev urholkar ryska ombud det statliga styret i landet och således dennes monopol på statsmakten, vilket i sin tur inskränker den statliga säkerheten i landet.

6.1.2 Ekonomisk-politisk krigföring

Hedström menar att man genom ekonomisk krigföring kan använda både piska och morot för att försätta en annan stat i beroendeställning till en. Eftersom Ukraina var så ekonomiskt svagt var deras ekonomiska sårbarhet något som Ryssland kunde utnyttja till sin fördel. Under 2013 kom den f.d. presidenten Viktor Yanukovytyj hem ifrån Moskva med ett lån på närmre 30 miljarder dollar (Hedström 2017). Interna ekonomiska svagheter lämnar staten sårbar för externa påtryckningar av dess suveränitet vilka kan ha konsekvenser inom det politiska området.

Genom att identifiera ett lands ytterligaste svagheter kan man använda de medel man har till sitt förfogande för att uppnå egna politiska mål (Blid 2017). Det här lånet var ett sätt för Putin att nå politiska mål som innebar att man inte ville att Ukraina skulle närma sig ett samarbetsavtal med EU, ett avtal som kunde bidra till att Ryssland förlorade politiskt och ekonomiskt inflytande i Ukraina. På så vis underminerade dessa externa påtryckningar Ukrainas suveränitet över politiska beslut som kan gynna alternativt missgynna landet. Genom att Ryssland utnyttjade Ukrainas svaga ekonomiska ställning nådde man politiska mål som var till fördel för Ryssland. Eftersom ekonomi är en av de pelare på vilka staten är grundad på, och ett misslyckande i att säkra en av pelarna kan försvaga den statliga säkerheten, har således Ryssland lyckats försvaga den statliga säkerheten genom påtryckningar på Ukrainas svaga ekonomi.

6.1.3 Irreguljär krigföring

Irreguljär krigföring är den metod som brukas av aktörer som uppträder utan att tillhöra statligt organiserade förband, för att skapa legitimitet över betydelsefulla befolkningsgrupper eller strategiska resurser (Försvarsmakten 2016: 30). Under våren 2014 utförde Rysslands specialförband flera operationer för att etablera en kvasistat ”Novorossiia” och på uppdrag av Kreml skapade man ett nätverk av separatistiska terroriströrelser med center för rekrytering och träning av terrorister,

som ursprungligen var aktivister under protesterna på självständighetstorget i Kiev (MDU 2015: 88). Vidare framför Pär Blid meningen att effektiviteten av hybridkrigföringen framförallt ligger i Rysslands möjlighet till förnekelsebarhet av deltagandet i aktionen (2017). Utifrån det perspektivet deltog Ryssland i konflikten genom rekrytering och träning av irreguljära aktörer, men var inte en stridande part på papper.

En av de domäner som staten ska kontrollera är användandet av militära medel, och genom att Ryssland förser transnationella kriminella organisationer, s.k. irreguljära aktörer, i landet med artilleri och träning hotar således Ryssland den ukrainska statens legitimitet i internationella relationer och dennes uppdrag att skydda civilbefolkningen mot militärt våld. Eftersom ett misslyckande inom minst en statlig domän, i detta fall den militära, kan bidra till att påverka den statliga säkerheten negativt utgör således en sådan rysk stöttning av irreguljära styrkor ett hot mot den statliga säkerheten i Ukraina. Dessutom blir aktionen förnekelsebar eftersom den direkta ryska kopplingen inte går att bevisa. I kombination utgör båda faktorerna ett hot mot den statliga säkerheten eftersom det blir väldigt svårt att försvara sig mot en aktion om man inte kan bevisa eller spåra var den egentligen kommer ifrån.

6.1.4 Reguljär krigföring

Syftet bakom konventionell krigföring, som det också kallas, är att med organiserad militär strid besegra motpartens militära styrkor eller för att ta territorium i beslag (Egnell 2010: 10).

Under attacken i Ilovaisk i östra Ukraina 2014 mötte de rysk-stödda rebellerna intensivt motstånd från den ukrainska militären. Till slut räckte inte den irreguljära icke-militära inblandningen från Ryssland till och den vanliga ryska militären korsade gränsen för att på ett traditionellt vis slå den ukrainska militären till resignation med spärreld (Charap 2015: 55). Likt reflektionerna kring irreguljär krigföring bidrar Rysslands deltagande med reguljära styrkor även till den ukrainska statens misslyckande i att skydda den militära domänen inom den statliga säkerheten i landet.

6.2 Samhällsnivå

6.2.1 Informationskrigföring

För att påverka opinion kan man använda psykologisk krigföring som är verksamhet med syfte att påverka känslor och åsikter hos befolkning och beslutsfattare på ett för den utförande makten gynnsamt sätt (Försvarsmakten 2001: 6). På liknande sätt använder Ryssland ryska media för att sprida falsk

information via internettroll eller tankesmedjor för att splittra samhällsdebatten, forma politiska narrativ och skapa tvivel kring objektiva sanningar i samhällen runt om i Europa och USA. De ämnar forma den politiska diskussionen på ett sätt som kan gynna ryska intressen (Chivvis 2017: 3).

Samhället är en egen referenspunkt som behövs skyddas från yttre hot. Utländska influenser kan påverka samhället och störa samhällsidentiteten hos individer negativt. På detta vis bidrar spridandet av falska nyheter till splittringar i samhället, där Ryssland agerar aktör för att kunna styra dessa splittringar i en riktning som kan gynna ryska intressen i det specifika landet.

6.2.2 Ekonomisk-politisk krigföring

Ryssland har vid upprepade tillfälle under kalla vintrar stängt av gastillförseln till ukrainska gasledningar som används för uppvärmning av byggnader och hem i Ukraina (Chivvis 2007:6; Larsson 2017; Hedström 2017). Anledningen bakom aktionen är att Ryssland försökt styra Ukraina under försök att komma överens om priset på den gas som Ryssland tillförser landet med. Gasen strömmar från ledningar som byggdes upp under sovjettiden och sträcker sig över flera europeiska länder, ledningar som utnyttjas för att bygga upp en påverkan över de som är beroende av den ryska energitillförseln (Chivvis 2007: 6).

Samhällsperspektivet på säkerhet oroar sig över den påverkan som utländska influenser kan ha över samhället, och det ryska agerandet är just en sådan påverkan. Genom att stänga av energitillförsel i Ukraina stör Ryssland livsviktiga samhällsfunktioner som kan påverka den samhälleliga säkerhetens ansvar att beskydda dess inneboende individer mot utländska influenser vilka kan äventyra grundliga samhällsbehov.

6.2.3 Irreguljär krigföring

Pär Blid berättar att Ryssland till en början inte tillkännagav sig som aktör bakom aktionen då man med ”små gröna män” utan nationalbeteckning gick in på Krim. Däremot gjorde Putin det senare tydligt att det i själva verket var ryska reguljära styrkor genom en medaljutdelande ceremoni för deltagande militärer i Krimbefrielsen (Blid 2017). På detta vis har man från början använt sig av irreguljär krigföring för att hävda sin oskuld i aktionerna, för att senare vid sin framgång klä om de tidigare hävdade irreguljära aktörerna till ryska reguljära sådana.

Det är viktigt att samhället skyddas ifrån influenser som kan störa samhällsidentiteten hos individer. När Ryssland dels rekryterar och tränar separatister som tidigare beskrivits, dels hävdar att egna specialförband skulle vara regimkritiserande rebeller, förmedlar Ryssland budskapet att befolkningen i landet tar avstånd från regeringsmakten och vänder dem vidare till att istället strida emot staten Ukraina. Detta i sin tur innebär att Ryssland spär på de interna splittringarna inom Ukraina. Råder det tvivel om vem som strider och Ryssland

ger sken av att det inte är ryska styrkor, utan snarare separatister inom landet, bidrar det till att man kan påverka fler ukrainare att tro att det egentligen råder större samhälleliga klyftor än vad det i själva verket gör. Sådant beteende bidrar till att störa den samhälleliga gemenskapen och nationella identiteten i det ukrainska samhället.

6.2.4 Reguljär krigföring

Det skulle troligtvis inte vara omöjligt att analysera reguljära militära aktioner utifrån det samhälleliga perspektiv på säkerhet som presenterats i ramverket. Däremot är det påtagligt att sådana långsökta reflektioner hade kunnat riskera att tänja det teoretiska ramverket på ett oönskat vis. I ett försök att generalisera riskerar man tunna ut det begrepp som önskas förklaras och kan då missa förutsättningar i det valda fallet som är essentiella för ett godtyckligt klargörande (Teorell & Svensson 2007: 237). I slutändan hade en sådan tänjning kunnat bidra till osäkra slutsatser och därför bedöms ramverket inte leva upp till möjligheten att analysera reguljära aktioner utifrån ett sådant samhälleligt perspektiv som gjorts ovan.

6.3 Individnivå

6.3.1 Informationskrigföring

De informationsaktioner som beskrivits under nivåerna stat och samhälle har tydliggjort att informationskrigföring har syftet att påverka känslor och åsikter hos befolkning och beslutsfattare på ett för den utförande makten gynnsamt sätt. Enligt svenska säkerhetspolisen sprider ryska agenter förvanskad information och propaganda i Sverige med syfte att öka oron och skapa delningar i samhället. Risken är att sådan informationsspridning bidrar till att så tvivel hos individer i form av s.k. ”kompletterande sanningar” (Säkerhetspolisen 2015). Även fast målet är att styra en folkopinion i stort är det intressant att reflektera över hur den enskilda individen påverkas av aktioner som har syftet att påverka dennes känslor och åsikter.

Om man kan påverka den folkliga opinionen i landet kan hybridkrigföringen indirekt hota individen i den bemärkelse att man förminskar dennes förtroende för de folkvalda ledarna (Blid 2017).

Individperspektivet på säkerhet bidrar till att synliggöra strukturer av makt som kan påverka individen negativt. När Ryssland påverkar känslor och åsikter hos befolkningen genom informationsaktioner når de makt över individen i den bemärkelse att man kan påverka individen att tänka och skriva/dela texter på ett sätt som den annars inte hade gjort. Utifrån ett sådant perspektiv skulle man kunna

säga att informationskrigföring påverkar individen indirekt även fast det direkta målet bakom aktionen snarare är att styra en hel opinion i en viss riktning.

6.3.2 Ekonomisk-politisk krigföring

De avstängningar av gas-tillförseln som Ryssland flertalet gånger gjort har man använt som medel för att pressa Ukraina till ekonomiska överenskommelser som gynnar Ryssland (Chivvis 2007:6; Larsson 2017; Hedström 2017). Individperspektivet på säkerhet bidrar till att synliggöra strukturer av makt som kan påverka individen negativt. Vidare menar individperspektivet tillika att det är statens uppgift att skydda dess invånare från direkt våld. När Ryssland under den kallaste vinter stänger av gasen som värmer ukrainska bostäder, använder de sin politiska makt genom att angripa säkerheten hos de ukrainska medborgarna. På detta vis underminerar Ryssland den ukrainska statens möjlighet att skydda sina medborgare från utomstående makt vilket kan påverka individer negativt och indirekt bidra till att individens förtroende för staten minskar. Den direkta effekten av aktionen är ytterligare att värmeavstängning kan leda till flertalet individers död, vilket vidare utgör direkt våld på individens säkerhet och gör instrumentet till ett otroligt användbart medel för att pressa Ukraina i gasprisförhandlingarna.

6.3.3 Irreguljär krigföring

Det har under ovanstående avsnitt om irreguljär krigföring tydliggjorts att Ryssland understött separatistiska irreguljära styrkor i östra Ukraina (MDU 2015: 88). Det är den ukrainska statens uppgift att skydda dess individer från våld, men genom att Ryssland bidrar med artilleristöd till irreguljära militära separatister i landet bidrar man till att det interna våldet i Ukraina ökar, något som riskerar att utsätta ukrainska medborgare för våldsamma aktioner. Genom Rysslands inblandning blir det svårare för den ukrainska staten att skydda sina medborgare för direkt våld, och eftersom krigföringen utförs på en intern arena kommer dessutom våldet närmare civilbefolkningen vilket bidrar till att öka invånarnas rädsla och osäkerhet ytterligare.

6.3.4 Reguljär krigföring

När Putin har begärt tillstånd om att använda väpnade styrkor i Ukraina har detta beviljats med motivationen att styrkorna går in för att skydda den ryskspråkiga befolkningen i landet. Vidare har handlingsfrihet givits åt de bataljoner som grupperats kring den ukrainska gränsen. På samma sätt som informationskrigföringen utgör första steget i hybridkrigföringen menar Hedström att den reguljära krigföringen slutligen används i ett avskräckande syfte (2017). Blid tillför vidare meningen att Ryssland gick in i Ukraina eftersom man bedömt att det fanns ett folkligt stöd för ett sådant agerande och att man redan hade militär

närvaro på Krim sedan tidigare, i form av den hyrda marinbasen i Sevastopol (2017).

Då det är den ukrainska statens uppgift att beskydda individen från direkt våld har den misslyckats när rysk militär korsar gränsen och når militärt inflytande i landet som kan innebära direkt våldsutövning mot den ukrainska befolkningen. Detta sätter skräck i invånarna och utgör följaktligen ett välfungerande slutligt medel för att varna och avskräcka både Ukrainas befolkning och stat.

6.4 Kombinerande sammanfattning

Ovanstående aktioner har tydliggjort det faktum att Ryssland använder sig ut av hybridkrigföring för att destabilisera länder i sitt närområde och vidare nå egen vinning. När Ryssland använder dessa olika medel för att nå politiska fördelar underminerar man motpartens legitimitet, samtidigt som man genom ett dolt utövande förklarar sina aktioner att vara svårupptäckta och svår försvarade.

Komplexiteten i användandet av hybridkrigföringen är just att man kombinerat angriper flera olika mål med flera olika medel i ett övergripande syfte om att skapa förutsättningar som kan gynna egna säkerhetspolitiska intressen i nutid eller framtid (Blid 2017). Genom att angripa både statens, samhällets och individens säkerhet skapas glidningar mellan samtliga nivåer vilka kan ligga till grund för, eller spä på, interna konflikter hos motparten. När dessa aktioner dessutom utförs av ombud och inte kan spåras till den utförande aktören blir det vidare svårare att försvara sig mot angreppen, samt ställa den ansvarige till svars. Vidare är detta dolda maktutövande framförallt påtagligt vid informationskrigföring eftersom tekniken även gör det möjligt att omärkt begå dessa aktioner, och det är följaktligen svårt att försvara sig mot aktioner som man inte vet pågår. Det är tydligt att hybridkrigföringen ökar sårbarheten i ett samhälle som helhet och kan således i vissa fall vara en effektiv metod för att uppnå kontroll över andra länder.

7 Slutsatser

Denna uppsats har haft ambitionen att beskriva vad hybridkrigföring är och hur det används av Ryssland genom att dels operationalisera hybridkrigföringsbegreppet och dels analysera olika hybrida aktioner utifrån analysnivåerna och sub-dimensionerna. Första frågeställningen ställde frågan: *vad är hybridkrigföring?* Detta svar har presenterats när hybridkrigföringsbegreppet definierats genom en begreppsdiskussion och konstaterats innebära en kombinerad användning av en stats samtliga tillgängliga maktmedel, varav fyra sub-dimensioner utgjort grunden för dessa.

Utöver att erbjuda ett svar på de frågor som ställts har uppsatsen även bidragit med ett analytiskt ramverk som möjligen kan appliceras på andra länder som likt Ryssland använder hybridkrigföring. Genom ramverkets bidrag i aktionsanalysen har ett användbart tillvägagångssätt skapats för att kunna svara på uppsatsens andra fråga: *hur använder Ryssland sig av hybridkrigföring?* När Ryssland har flera medel till sitt förfogande använder de ett specialanpassat medel för att angripa varje enskilt mål. I takt med att kapaciteten i de olika krigföringsmedlen ökar gör hybridkrigföringens effektivitet detsamma. Det har blivit tydligt att Ryssland använder samtliga tillgängliga medel i kombination i ett samverkande syfte för att nå samma övergripande mål. Det är kombinationen av dessa som utgör komplexiteten av hybridkrigföring och som tidigare specificerat i ramverket, kan negativ påverkan i en statlig domän – politisk, ekonomisk eller militär – ha verkan på ytterligare en eller flera andra domäner. Detta gör att en kombinerad attack mot flera av dessa statliga domäner kan innebära enorma påfrestningar som äventyrar den statliga säkerhetens överlevnad markant. I kombination med att dessa medel kan användas i det dolda samt även påverkar samhällsidentitet, samhällsfunktioner och individens säkerhet negativt, utgör hybridkrigföringen således ett medel som kan åstadkomma verkan helt utan en upptrappad och väpnad öppen konflikt.

Det är tydligt att ett kombinerat användande av flera medel med samma övergripande mål, kräver ett centraliserat och auktoritärt ledarskap för att uppnå önskad effektivitet. Genom att trappa upp en konflikt i flera steg, från implementerandet av medial propaganda, till stimulansen av irreguljära konflikter inom landet och slutligen intåg av icke nationalitetsmärkta specialförband, skapas förutsättningar som kan bidra till att öka destabiliseringen av en motparts säkerhet. Eftersom man krigar med ombud som inte direkt kan kopplas till en viss statlig aktör är man även relativt skyddad från att konflikten åläggs internationell inblandning till en början. Förnekbarheten i en sådan konflikt underlättar och bidrar till att öka komplexiteten i gränsdragningen mellan krig och fred. Detta utgör troligtvis också en av de största effektiva faktorerna bakom hybridkrigföringens användning. Det blir svårare att avgöra om vi befinner oss i

krig eller fred eftersom intressenten bakom konflikten inte alltid är geografiskt närvarande, i alla fall inte enligt denne själv.

Ett samhälle som står för värderingar om öppenhet, förtroende och frihet för dess medborgare kan vara mer känsligt för påtryckning. Dessa värderingar, som till synes är positiva, blir istället sårbarheter som främmande makter villigt utnyttjar i egen vinning. I takt med att krigets karaktär förändras blir de ännu lagliga och icke-militära medlen mer attraktiva eftersom de skapar förutsättningar utan inledandet av väpnad konflikt, något som kan innebära att deras användning ökar än mer i framtiden.

MSB har i en hemlig rapport varnat för hur informationspåverkan från andra makter kan komma att påverka den svenska valrörelsen 2018 (Carlsson 2017). MSB menar att, vare sig man lyckas påverka valresultatet eller ej, så har man lyckats. När man använder det fria ordets makt med ett annat mål i sikte rubbar man den öppna balansen och har genom implementerandet av propaganda skapat splittringar i samhället. Sådan informationskrigföring och annan hybridkrigföring kan allvarligt påverka det svenska samhället, där förtroende för demokratin och dess valresultat länge präglat politiken. I takt med ett sviktande förtroende, flyttar osanningarna längre in i debatten och sätter givna sanningar på spel. Vidare kan detta i sin tur rikta fokus ifrån det principiellt intressanta i den politiska diskussionen och i längden påverka samhällelig utveckling och förbättring.

7.1 Förslag till vidare forskning

I en studie med mer tid och resurser till sitt förfogande kan man i framtida forskning genomföra en mer detaljerad studie och fråga sig *varför hybridkrigföring används*, eller studera hybridkrigföring ur olika komparativa perspektiv. Genom sådan undersökning kan man bidra till forskning som kan hjälpa myndigheter att utforma ett försvar som kan skydda de sårbarheter en främmande makt kan utnyttja till sin fördel.

8 Referenslista

- Agrell, Wilhelm (2005). *Förvarning och samhällshot*. Lund: Studentlitteratur.
- Bland, Stephen & Younkyoo Kim (2016). *Economic Warfare a la Russe: The Energy Weapon and Russian National Security Strategy*. *The Journal of East Asian Affairs*, vol. 30, nr. 1, 2016, s. 1-39. Hämtad: 2017-11-24.
- Carlsson, Mattias (2017). *Hemlig rapport visar hoten mot svenska valet 2018*. DN. Tillgänglig: <https://www.dn.se/nyheter/hemlig-rapport-visar-hoten-mot-svenska-valet-2018/>. Hämtad: 2017-12-13.
- Charap, Samuel (2015). *The Ghost of Hybrid War*. *Survival*, vol. 57, nr. 6, s. 51-58. Hämtad: 2017-12-11.
- Chivvis, Christopher S. (2017). *Understanding Russian "Hybrid Warfare": And What Can Be Done About It*. RAND Corporation. Tillgänglig: <https://www.rand.org/pubs/testimonies/CT468.html>. Hämtad: 2017-11-20.
- Egnell, Robert (2010). *Framtida konflikter – En modell för kategorisering av krig och konflikter*. Försvarshögskolan. Tillgänglig: <http://fhs.diva-portal.org/smash/get/diva2:374273/FULLTEXT01.pdf>. Hämtad: 2017-11-24.
- Elmsäter, Eva (2017). *Så är kriget i Ukraina just nu*. SVT. Tillgänglig: <https://www.svt.se/kultur/sa-ar-kriget-i-ukraina-just-nu>. Hämtad: 2017-12-04.
- Franke, Ulrik (2015). *War by non-military means: Understanding Russian information warfare*. FOI. Tillgänglig: <https://www.foi.se/rapportsammanfattning?reportNo=FOI-R--4065--SE>. Hämtad: 2017-11-23.
- Førland, Tor Egil (1991). *'Economic Warfare' and 'Strategic Goods': A Conceptual Framework for Analyzing COCOM*. *Journal of Peace Research*, vol. 28, no. 2, s. 191–204. Hämtad: 2017-11-24.
- Försvarshögskolan (2014). *Krims ryska och ukrainska historia*. Tillgänglig: <http://www.fhs.se/sv/nyheter/2014/krims-ryska-och-ukrainska-historia/>. Hämtad: 2017-12-04.
- Försvarsmakten (2017). *Vi låter Sverige vara i fred*. Tillgänglig: <http://www.forsvarsmakten.se/sv/om-myndigheten/vart-uppdrag/ifred/>. Hämtad: 2017-11-10.
- Försvarsmakten (2001). *Underbilaga 2: Begreppsförklaringar*. Tillgänglig: <http://www.forsvarsmakten.se/siteassets/4-om-myndigheten/dokumentfiler/perspektivplan/underbilaga2.pdf>. Hämtad: 2017-11-23.
- Försvarsmakten (2013). *Perspektivstudien 2013*. Tillgänglig: <https://www.forsvarsmakten.se/siteassets/4-om-myndigheten/dokumentfiler/perspektivplan/fm2013-27612013-10-01-perp-2013.pdf>. Hämtad: 2017-11-24.
- Försvarsmakten (2016). *Perspektivstudien 2016, bilaga 1*. Tillgänglig: <https://www.forsvarsmakten.se/siteassets/4-om-myndigheten/dokumentfiler/perspektivplan/fm2015-13192.9-2016-12-01-bilaga-1-perp-2016.pdf>. Hämtad: 2017-11-01.

- Grahn, Jan-Olof (2016). *Om svensk underrättelsetjänst*. Stockholm: Medströms Bokförlag.
- Granlund, John (2016). *Wilhelm Agrell: Kan vara hybridkrigföring*. Aftonbladet. Tillgänglig: <https://www.aftonbladet.se/nyheter/article22850423.ab>. Hämtad: 2017-11-13.
- Gunneriusson, Håkan (2015). *Väst har hamnat i en duellsituation*. SvD. Tillgänglig: <https://www.svd.se/vast-har-hamnat-i-en-duellsituation> Hämtad: 2017-11-10.
- Gunneriusson, Håkan & Bachmann, Dr Sascha-Dominik. (2017). *Western Denial and Russian Control How Russia's National Security Strategy Threatens a Western-Based Approach to Global Security, the Rule of Law and Globalization*. Polish Political Science Yearbook, vol. 46, s. 9-29. Tillgänglig: https://www.researchgate.net/publication/317287706_Western_Denial_and_Russian_Control_How_Russia%27s_National_Security_Strategy_Threatens_a_Western-Based_Approach_to_Global_Security_the_Rule_of_Law_and_Globalization. Hämtad: 2017-11-16.
- Gustafsson, Michael. *Många utmaningar*. Vårt försvar, nr 3. Tillgänglig: http://media.aff.a.se/2016/10/Vart-forsvar_3-16_web.pdf. Hämtad: 2017-11-24.
- Göransson, Sverker & Helena Lindberg (2015). *Stärk beredskapen både civilt och militärt*. DN. Tillgänglig: <https://www.dn.se/debatt/stark-beredskapen-bade-civilt-och-militart/> Hämtad: 2017-11-10.
- Hoffman, G. Frank 2007. *Conflict in the 21st century: The rise of Hybrid Wars*. Tillgänglig: http://www.projectwhitehorse.com/pdfs/HybridWar_0108.pdf. Hämtad: 2017-11-20.
- Jens Stoltenberg (2015). *Keynote Speech by NATO Secretary General Jens Stoltenberg at the Opening of the NATO Transformation Seminar*. Tillgänglig: http://www.nato.int/cps/en/natohq/opinions_118435.htm. Hämtad 2017-11-13.
- Jeppsson, Tommy 2016. *Krig med variation*. Vårt försvar, nr 3. Tillgänglig: http://media.aff.a.se/2016/10/Vart-forsvar_3-16_web.pdf. Hämtad: 2017-11-20.
- Kvale, Steinar – Brinkman, Svend (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. 3 uppl. Lund: Studentlitteratur.
- Käihkö, Ilmari (2016). *All krigföring är av hybrid natur*. Statsvetenskaplig tidskrift, vol. 118, nr 4, s. 623–641. Tillgänglig: <http://journals.lub.lu.se/index.php/st/article/view/16443/14897>. Hämtad: 2017-11-13.
- Lanoszka, Alexander (2016). *Russian hybrid warfare and extended deterrence in eastern Europe*. *International Affairs*, vol. 92, nr. 1, s. 175–195. Tillgänglig: <https://www.stratcomcoe.org/alanoszka-russian-hybrid-warfare-and-extended-deterrence-eastern-europe>. Hämtad: 2017-11-01.
- Larsson, Linus (2017). *Okänd tog över kraftstationen och stängde av elen*. DN. Tillgänglig: <https://www.dn.se/ekonomi/okand-tog-over-kraftstationen-och-stangde-av-elen/>. Hämtad: 2017-12-11.

- Mattson, Peter. *Har väst förstått? Vårt försvar*, nr 3. Tillgänglig: <http://media.aff.a.se/2016/10/Vart-forsvar-3-16-web.pdf>. Hämtad: 2017-11-24.
- Ministry of Defence of Ukraine (2015). *White Book 2015 – The Armed Forces of Ukraine*. Tillgänglig: http://www.mil.gov.ua/content/files/whitebook/WB_2015_eng_WEB.PDF. Hämtad: 2017-12-09.
- Nationalencyklopedin. *Hybrid*. Tillgänglig: <https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lang/hybrid>. Hämtad: 2017-11-17.
- Nicander, Lars (2014). *Samverka mot ny typ av krigföring*. SvD. Tillgänglig: <https://www.svd.se/samverka-mot-ny-typ-av-krigforing>. Hämtad: 2017-11-10.
- Pyung-Kyun, Woo (2015). *The Russian Hybrid War in the Ukraine Crisis: Some Characteristics and Implications*. The Korean Journal of Defense Analysis, vol. 27, nr. 3, s. 383–400. Hämtad: 2017-12-04.
- Renz, Bettina – Smith, Hanna (2016). *Russia And Hybrid Warfare – Going Beyond the Label*. Aleksanteri Papers. Tillgänglig: <https://www.stratcomcoe.org/bettina-renz-and-hanna-smith-russia-and-hybrid-warfare-going-beyond-label>. Hämtad: 2017-11-16.
- Scheipers, Sibylle (2016). *Winning wars without battles: hybrid warfare and other 'indirect' approaches in the history of strategic thought*. Aleksanteri Papers, vol. 1, s. 47–51. Tillgänglig: <https://research-repository.st-andrews.ac.uk/handle/10023/10549>. Hämtad: 2017-11-09.
- Shapiro, Joel. (2016). *Russian Hybrid Warfare: Not New, Well-Accomplished and Limited in Scope*. Tillgänglig: https://www.researchgate.net/publication/316226833_Russian_Hybrid_Warfare_Not_New_Well-Accomplished_and_Limited_in_Scope. Hämtad: 2017-11-09.
- Stoltenberg, Jens (2017). *The geography of danger has shifted*. “Japan National Press Club” 2017-10-31. Tillgänglig: https://www.nato.int/cps/en/natohq/opinions_148125.htm?selectedLocale=en. Hämtad: 2017-11-20.
- Sydsvenskan (2017). *FB sålde annonser till rysk trollfabrik*. Tillgänglig: <https://www.sydsvenskan.se/2017-09-06/fb-salde-annonser-till-rysk-trollfabrik>. Hämtad: 2017-12-21.
- Säkerhetspolisen (2016). *Säkerhetspolisens årsbok 2015*. SÄPO. Tillgänglig: <http://www.sakerhetspolisen.se/publikationer/rapporter-amnesvis/om-sakerhetspolisen/sakerhetspolisen-2015.html>. Hämtad: 2017-12-12.
- Teorell, Jan –Torsten Svensson (2007). *Att fråga och att svara. Samhällsvetenskaplig metod*. Malmö: Liber.
- Terriff, Terry - Stuart Croft, Lucy James, Patrick M. Morgan, (1999). *Security Studies Today*. Malden: Blackwell Publishing Inc.
- United States Air Force (2013). *Irregular Warfare*. Air Force Doctrine Document 3-2. Tillgänglig: <https://fas.org/irp/doddir/usaf/afdd3-2.pdf>. Hämtad: 2017-11-24.
- Utrikespolitiska institutet (2017). *Fördjupning Ukraina*. Tillgänglig: <http://www.sakerhetspolitik.se/Konflikter/Ukraina/Fordjupning-Ukraina/>. Hämtad: 2017-12-04.
- Yin, Robert K. i översättning av Björn Nilsson (2007). *Fallstudier: design och genomförande*. Malmö: Liber.

9 Appendix

Före det att intervjun påbörjades blev intervjupersonen i ett inledande anförande informerad om uppsatsens syfte.

9.1 Intervjupersoner

Intervju 1. Överste Håkan Hedström. Tid: 2017-11-27. Via Skype.

Intervju 2. Överste Pär Blid. Tid: 2017-12-18. Via Skype.

9.2 Intervjufrågor

- Vilken roll har du haft där du nått insikt och information/erfarenheter om krigförande aktioner?
- När var detta?
- Hur skulle du definiera hybridkrigföring? Vad ingår i begreppet?
- Vilka medel används inom hybridkrigföring?
- Mot vilka mål riktar sig hybridkrigföring?
- Vad är syftet med hybrida aktioner?
  - Kortsiktigt
  - Långsiktigt
- Hur effektivt skulle du säga att hybridkrigföring är?
- Hur är hybridkrigföringens effektivitet i olika tidsfronter?
  - Kortsiktigt
  - Långsiktigt
- Hur hotas staten av hybridkrigföring?
- Hur hotas samhället av hybridkrigföring?
- Hur hotas individer av hybridkrigföring?

- Kan du ge exempel på aktioner som Ryssland genomfört som kan falla under ramen för hybridkrigföring?
- Är det kombinationen av dessa medel som bidrar till komplexiteten av hybridkrigföring?
- På vilket sätt?
- På vilket sätt utgör hybridkrigföring ett hot mot Sverige?
- Vilka utmaningar innebär hybridkrigföring för Sverige?
- Vad för internationellt samarbete finns för att bekämpa hybridkrigföring?
- Något annat att tillägga som skulle kunna vara användbart?
- Har du ett förslag på nästa intervjuperson?